

مقدمه :

قرآن بخوان !

با تو گر خواهی سخن گوید خدا، قرآن

بخوان

یا شود روح تو با حق آشنا، قرآن بخوان

ای بشر ! یاد خدا آرامش دل می

دهد

دردمندان را بود قرآن دوا، قرآن بخوان

همانطور که می دانیم در زبان فارسی حروف الفبا ۳۲ و در عربی ۲۸ حرف است و آن چهار حرفی که در الفبای عربی وجود ندارد، عبارتند از: (گ چ پ ژ)

نمونه تلفظ صحیح و نوشتن الفبای عربی :

أ ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک ل م ن و ه
ی .

الف باء تاء ثاء جیم حاء خاء دال ذال راء زاء سین شین صاد ضاد طاء ظاء
عین غین فاء قاف کاف لام میم نون واو هاء یاء .

شخصی که فارسی زبان است می تواند به راحتی حروف را بدون حرکت بخواند، مگر در مواردی استثنا که با حرکتی در زیر یا زیر آن معنی تغییر می کند. مانند: مَهر - مِهر - مَهر . اما برای خواندن زبان عربی به جز عرب زبانها یا افرادی که به زبان عربی مسلط هستند بقیه افراد نمی توانند بدون حرکت (صدا) ، به سهولت کلمات را بخوانند. بنابراین حرکاتی قراردادی انتخاب شده و بر روی هر حرف گذاشته اند که خواندن حروف و کلمات، سخت و دشوار نباشد و همگان بتوانند آنها را به آسانی قرائت کنند. پس حرکات (صداها) ، نقش را در تلفظ حروف و کلمات قرآن کریم دارند.

به طور کل، در زبان عربی صداها (حرکات) به دو دسته تقسیم می شوند:

- ۱- صداهای کوتاه
۲- صداهای کشیده

حرکات (صداهای کوتاه)

هر صدا دارای علامتی است. علامت صداهای کوتاه عبارتند از: — که به آنها

فتحه	ضمه
کسره	گویند.

فتحه* :

- جزء صداهای کوتاه به شمار می آید.

* فتحه، از کلمه «فتح» به معنای «گشودن» گرفته شده و علت نامگذاری آن این است که در هنگام تلفظ حروفی که دارای این علامت هستند، لبها حالت گشودن به خود می گیرند.

- علامت آن به این شکل می باشد-

- در فارسی به آن زَبَر می گویند.

- حرف دارای فتحه را « مفتوح » می نامند.

مانند: نماز ← به حرف « ن » که بر روی آن فتحه ( ) قرار دارد، مفتوح گویند.

- به اندازه یک حرکت خوانده می شود. (همانطور که این صدا فضای کمی از خط زمینه را

گرفته، پس حق آن نیز به اندازه همان فضایی است که اشغال کرده است).

- حروف مفتوح را با صدای کوتاه « ء » همراه کرده و می خوانند.

به مثالهای زیر توجه کنید:

صدق - رجعل - فعداک - وجد - دخل - سمع - رزق - بلغ - فخلف - خلک - کسب .

نکته: صدا و علامت (شکل) فتحه، در عربی و فارسی فرقی ندارد. فقط در نامگذاری

متفاوت است. در عربی به آن فتحه و در فارسی زَبَر می گویند.

تمرین: ع ذ ب - ش ه د - ف ذ ه ب - ن ص ر - و ج د ک - خ ل ق - ح س د - أ م ر -

ک _____ ت _____ ب _____

م ک ر - ن ز ل - ف ع ل - م ل ک - ف ح ش ر - ف خ ر ج - ش ج ر ه .

صداهای کشیده (مدی)

همانطور که در درس قبل گفته شد، دسته دیگر صداها، صداهاى کشیده (حروف مدی)

هستند که

عبارتند از:

صدای کشیده «آ» یا «الف مدی» ← اَ

صدای کشیده «ای» یا «یاء مدی» ← اِی

صدای کشیده «او» یا «واو مدی» ← اُو

«مد» در لغت به معنای امتداد کشش می باشد. هرگاه بعد از حرکات «فتحه، کسره، ضمه

حرف هم جنس آنها قرار گیرد، آن حرف باعث مد و کشش صدای حرکات به میزان

دوبرابر

می شود، از این رو به آن حرف، «حرف مدی» می گویند.

«الف مدی» یا صدای کشیده «آ» :

تعریف «الف مدی» را می توان به چند صورت نوشت :

۱- هرگاه بعد از حرف مفتوح، الف بدون علامت قرار گیرد (ا - ل) آن حرف را همراه با

صدای کشیده «آ» می خوانیم که به آن «الف مدی» می گویند.

۲- هرگاه فتحه با الف بدون علامت (ا - ل) همراه باشد، صدای کشیده «آ» یا «الف مدی»

را بوجود می آورد که هنگام تلفظ باید به اندازه دو حرکت کشیده شود.

۳- حرف مفتوح + الف بدون علامت «ا - ل» = «الف مدی» یا صدای کشیده «آ» .

در رسم الخط فارسی صدای کشیده « آ » خوانده می شود. ← مالک

در رسم الخط عثمان طه همانند صدای فتحه « ء » البته با کشش بیشتر (به میزان دو

حرکت) تلفظ می شود. مالک

توجه: صدای «الف مدی» نزد تمامی حروف یکسان نمی باشد، بعد از هشت حرف

«خ - ص - ض - ط - ظ - غ - ق - ر» به صورت درشت و غلیظ (شبییه صدای «آ» در

فارسی) و بعد از بیست حرف دیگر به صورت نازک و رقیق اداء می شود.*

تمرین: الف مدی را در کلمات زیر پیدا کرده و در جدول بنویسید.

الف مدی	کلمات
ظا	یظاهرون
	أسطیر
	یتخافتون
	کما أتاهما
	یعبادی
	هذا

* این بدان علت است که الف مدی از نظر حالت، همیشه تابع حرف ماقبل می باشد، حروفی که نازک و رقیق تلفظ می گردند الف مدی بعد از آنها نیز نازک و رقیق اداء می گردد و حروفی که درشت و غلیظ تلفظ می گردند، الف مدی بعد از آنها درشت و غلیظ اداء می شود.

لاهیة	
ءایاتنا	
سموت	
ظهورنا	

تشدید :

- علامتی است که آنرا به این شکل نشان می دهند -

- به حرفی که علامت تشدید* بر روی آن قرار گیرد، مشدد می گویند.

* تعریف و جایگاه تشدید :

اگر در یک کلمه دو حرف مثل هم در نزد یکدیگر قرار گیرند، در صورتی که اولی ساکن و

دومی متحرک باشد، تلفظ آن سنگین خواهد بود. بنابراین، حرف ساکن حذف گردیده و به

جای آن،

علامت تشدید بر روی حرف متحرک قرار می گیرد.

به عبارتی :

حرف ساکن + حرف صدادار

*تشدید از شین « شـ » ابتدای کلمه « شد » (که ریشه تشدید است) گرفته شده البته، نقطه ها و دنباله آن حذف و دنباله آن را باقی گذاشته اند و دلالت بر تشدید و محکم اداء شدن حرف در هنگام تلفظ می کند. به همین دلیل حرف مشدد تشدید و محکم تر اداء می شود.

مانند: رب + ب نوشته می شود رب + لم نوشته می شود

معلم

* چگونگی تلفظ تشدید :

هرگاه علامت تشدید روی حرفی قرار گیرد، باید آن حرف را دو بار تلفظ کنیم و چگونگی تلفظ به این صورت است که بار اول با جزم (ساکن) و بار دوم با صدا (یعنی یکی از صداهای کوتاه یا کشیده) تلفظ می شود و چون حرف اول ساکن است، آنرا با حرف متحرک قبل از آن به یک بخش می خوانیم.

نکته: ممکن است در بعضی کلمات، قبل از حرف مشدد یا حرف جزم دار و حرف ماقبل آن که باید به یک بخش خوانده شود، همزه وصل «ا» و یا الف و لام تعریف «ال» قرار گیرد. در این صورت، آنها در قرائت به حساب نیامده و خوانده نمی شوند. مانند:

صُدُورِ النَّاسِ ← صُدُورِ نَّاسٍ
قَالَ الْمَلِكُ قَالَ

لَمَلِكٍ

بخوانید: انا - فصل لربك - من الشيطان - مسكم الضر - ولكن الظلمين - والشهداء -

الذی

عن الروح - ملك السموت - بالنبيين - ولدار الآخرة - اهل الذکر - لهم الطيبات -

لايتبعوكم .

حروف ناخوانا:

همانطور که در زبان فارسی حروفی هستند که نوشته می شوند، ولی خوانده نمی شوند، مانند:

نوشته می شود ← خواهر خوانده می شود ← خاهر

نوشته می شود ← کبری خوانده می شود ← کبرا

در قرآن کریم نیز ۴ حرف (و ا ل ی) وجود دارد که نوشته می شوند، ولی خوانده نمی شوند. (برخلاف تنوین).

البته در صورتی که دارای یکی از شرایط زیر باشند:

۱- دارای علامت مفصوص باشند.

توضیح: در قرآنهاى رسم الخط عثمان طه برای حروف ناخوانا علامت مخصوصی به این شکل « » قرار داده اند. بنابراین اگر این علامت بر روی حروف والی (و ال ی) قرار گیرد، آن حروف تلفظ نمی شوند و ناخوانا می باشند. مانند:

« ا » نوشته می شود ← سَمِعُوا خوانده می شود ← سَمِعُوا

۲- بدون علامت و یا مرکبى باشند.

« ل » نوشته می شود ← لِسَائِلِينَ خوانده می شود ← لِسَائِلِينَ

۳- پایه و ستون الف کوچک (الف مدی) باشند.

« و » نوشته می شود ← صَلَّوْهُ خوانده می شود ← صَلَّ ه

۴- پایه و ستون حرف همزه « ء » باشند.

« ی » نوشته می شود ← قُرِئِ خوانده می شود ← قُرِ

یادسپاری: بعضی وقتها یاء غیر آخر (یـ) پایه و کرسی همزه واقع می شود، در این

صورت نقطه آن را نمی نویسند. ( )

مانند: حدائق - تسئلون - شانئک - أنبئهم - ذائقه - ملائکه - ینبئهم - سیئه - طائفه - بأسمائهم

تمرین: حروف ناخوانا (والی) هر یک از کلمات زیر را برحسب شرایط خود در جدول قرار

دهید.

کلمات	داشتن علامت	نداشتن علامت و یا	پایه الف	پایه همزه « ء
أولئك	مخصوص	حرکت	کوچک	«
و				ا
ءامنوا				
مائه				
أولوا				
للسلم				
أذی				
سوأی				
نریک				
نبای				
هؤلاء				
إبراهیم				
تلقای				